

Рис. 1. Кошелек польських полуторних грошей Сигізмунда III с денарием Тита (без масштаба; фото А. С. Бойко-Гагарина).

Вшанування в Харківському університеті 240-ї річниці від дня народження В. Н. Каразіна

Вовк О. І.

Постать Василя Назаровича Каразіна (1773–1842) є знаковою для Харківського університету. Науковець, просвітник, громадський діяч, – він вписав своє ім'я у вітчизняну та світову історію насамперед як засновник першого університету на теренах Східної України. Саме університетська місія, за висловом І. П. Лисяка-Рудницького, стала для В. Н. Каразіна «найбільш вікопомним ділом життя та історичною заслугою» [3, с. 203].

Діяння В. Н. Каразіна були гідно оцінені університетською громадськістю ще за життя вченого, про що свідчить його обрання до складу почесних членів Харківського університету в 1811 р. І в подальші роки ім'я Василя Назаровича ніколи не було забутим в університетському середовищі. У 1907 р. в Харкові було відкрито пам'ятник просвітителю. У 1910 р. вийшли друком зібрані та відредаговані проф. Д. І. Багалієм «Сочинения, письма и бумаги В. Н. Каразіна», які стали настільною книгою не лише для біографів-каразінознавців, але й для численних істориків науки. До постаті В. Н. Каразіна неодноразово звертався не лише Д. І. Багалій, а й історики М. Ф. Сумцов, Н. О. Лавровський, А. Г. Слюсарський, хімік Є. С. Хотинський, філолог М. С. Лапіна, бібліограф Н. М. Березюк та інші, про що свідчать наукові розвідки, які виходили з-під пера університетських науковців.

Особливо жвавий інтерес до особистості В. Н. Каразіна спостерігався упродовж двох останніх десятиріч. Заслуги цієї людини були офіційно визнані на державному рівні, свідченням чого стало присвоєння його імені Харківському університетові в 1999 р. на прохання університетської громадськості. На пошану науковця було відкрито кілька меморіальних дощок, у тому числі – на будівлі Головного корпусу університету. У 2003 р. на батьківщині В. Н. Каразіна, у селі Кручик Богодухівського району Харківської області, було встановлено пам'ятник просвітителю. Частину коштів для здійснення цього проекту перерахували студенти, викладачі та співробітники Харківського університету. З 2010 р. вручається

головна нагорода університету – медаль імені В. Н. Каразіна, засновано премію його імені. Уже традиційними стали Каразинські читання, які щорічно відбуваються на історичному, філологічному, хімічному та інших факультетах.

10 лютого 2013 р. виповнилося 240 років від дня народження В. Н. Каразіна. Визнаючи заслуги цієї особистості перед нашою державою та зважаючи на ґрунтовність внеску в розвиток вітчизняної освіти та науки, Верховна Рада України своєю постановою № 260-VII «Про відзначення 240-річчя з дня народження Василя Каразіна» від 16.05.2013 р. визнала за необхідне на державному рівні урочисто відзначити цю подію [4].

Безперечно, університетське співтовариство не залишилося осторонь, а тому ще до оприлюднення офіційної постанови доклало всіх зусиль до того, аби належними чином вшанувати пам'ять Василя Назаровича.

У лютому 2013 р. у приміщенні Державного архіву Харківської області працювала виставка «Засновнику Харківського університету присвячується». У її підготовці брали участь архівісти з ДАХО, фахівці з Музею історії університету та Центру краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Представлені до уваги відвідувачів матеріали являли собою добірку різнохарактерних за змістом і формою архівних документів, у яких містилася інформація про урочисте відкриття Харківського університету, життя і діяльність В. Н. Каразіна та вшанування його пам'яті. За результатами роботи виставки було випущено каталог [1].

Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна провела тематичну виставку книжкових видань. Її матеріали були доступні також у віртуальному просторі Internet, що значно розширило аудиторію відвідувачів.

19 листопада 2013 р. у приміщенні Музею історії університету відбулася науково-практична конференція до 209-ї річниці Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна та 240-ї річниці з дня народження В. Н. Каразіна «Харківський університет у символах, емблемах, образах».

Університетські дослідники виголосили низку каразінознавчих доповідей на таких наукових форумах, як XVII Слобожанські читання, IV Луньовські читання, конференціях «Традиційна культура в умовах глобалізації: регіональні особливості та розвиток туризму», «Гендерна політика міст: історія та сучасність»,

«Українська еліта як чинник цивілізаційного поступу українства» тощо.

Співробітниками Центру краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька був розроблений екскурсійний маршрут «В. Н. Каразін у пам'ятниках та пам'ятних місцях», який пройшов успішну апробацію в ході V Міжнародної осінньої студентської школи «Історико-культурне надбання Єврорегіону «Слобожанщина»».

Не обійшли увагою річницю з дня народження В. Н. Каразіна і засоби масової інформації. Харківська обласна телерадіокомпанія підготувала цикл теле- та радіопередач; низка газет і часописів всеукраїнського («Урядовий кур'єр», «Голос України» та ін.) та регіонального («Вечірній Харків», «Время» та ін.) масштабу розмістили на своїх шпальтах відповідні публікації. При підготовці вказаних матеріалів працівники мас-медіа активно зверталися за консультацією до істориків Каразинського університету.

Творчий пошук у вказаному напрямку триває, зокрема, продовжується підготовка до видання зібрання творів В. Н. Каразіна.

Вічно живою має бути наша пам'ять про засновника університету, який ще у 1802 р. зізнався: «...вся жизнь моя ... принадлежит моему отечеству, но в особенности краю, который был отечеством для понятий моей юности» [2, с. 535].

Примітки

1. *Засновнику Харківського університету присвячується* (до 240-річчя з дня народження В. Н. Каразіна). Каталог виставки / ред. Л. М. Юдіна ; уклад. О. Сафонова, О. Вовк. – Х., 2013. – 60 с.
2. *Каразин В. Н.* Сочинения, письма и бумаги В. Н. Каразина, собранные и редактированные проф. Д. И. Багалеем / В. Н. Каразин, Д. И. Багалея. – Х., 1910. – XIX, 927 с.
3. *Лисяк-Рудницький І.* Каразин і початки українського національного відродження / І. Лисяк-Рудницький // *Лисяк-Рудницький І. Історичні есе* / І. Лисяк-Рудницький. – К., 1994. – Т. 1. – С. 203–220.
4. *Про відзначення 240-річчя з дня народження Василя Каразіна* : Постанова Верховної Ради України від 16 травня 2013 р., № 260-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/260-vii>. Доступ – 31.05.2013 р